

Päätös

28.10.2021

VN/11265/2020
VN/11265/2020-VNK-58

Saamelaisten totuus- ja sovintokomission asettamispäätös

Asettaminen

Valtioneuvosto on yhteistyössä Saamelaiskäräjien ja Kolttien kyläkokouksen kanssa päättänyt asettaa Saamelaisten totuus- ja sovintokomission.

Toimikausi

28.10.2021-31.12.2023

Tausta

Saamelaisten totuus- ja sovintokomissioon liittyvä valmistelutyö käynnistettiin Saamelaiskäräjien aloitteesta vuonna 2017. Pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelman mukaisesti työtä komission perustamiseksi on jatkettu nykyisellä hallituskaudella.

Valtioneuvoston kanslia ja oikeusministeriö valmistelivat yhteistyössä Saamelaiskäräjien ja Kolttien kyläkokouksen kanssa vuonna 2019 käydyissä neuvotteluissa mandaatin Saamelaisten totuus- ja sovintokomissiolle. Hallituksen iltakoulussa 13.11.2019 käsiteltiin komissiolle valmisteltu mandaatti ja katsottiin, että asiassa voidaan edetä komissaarien nimeämisprosessiin. Myös Saamelaiskäräjät ja Kolttien kyläkokous hyväksyivät mandaatin loppuvuodesta 2019.

Mandaatin valmistelun tukena toimivat vuonna 2018 järjestetty seminaari kansainvälisistä totuus- ja sovintokomissiokokemuksista sekä laaja kuulemiskierros niin saamelaisten kotiseutualueella kuin sen ulkopuolella. Kuulemisraportti julkaistiin marraskuussa 2018. Saamelaiskäräjät ja Suomen hallitus informoivat eduskuntaryhmiä totuus- ja sovintoprosessista 21.11.2018.

Saamelaiskäräjät ja Kolttien kyläkokous hakivat komissaariehdokkaita saamelaisyhteisölle suunnatulla avoimella ehdokasmenettelyllä. Saamelaiskäräjien kokous päätti kokouksessaan 18.12.2020 esittää komissaareiksi Heikki J. Hyväristä ja Miina Seurujärveä. Nellim-Keväjäjärven ja Näätämon alueiden koltthaneuvostot päättivät 9.12.2020 pidetyssä kokouksessaan esittää Kolttien kyläkokouksen puolesta komission jäseneksi Irja Jefremoffia.

Valtion komissaariehdokkaita kartoitettiin virkamiesvalmisteluna. Komissaariehdokkaiksi päätettiin ehdottaa Hannele Pokkaa ja Kari Mäkistä. Saamelaiskäräjät hyväksyi kokouksessaan 18.2.2021 yksimielisesti valtion esittämät totuus- ja sovintokomission komissaariehdokkaat. Kolttien kyläkokous hyväksyi valtion komissaariehdokkaat 20.-21.2.2021 pidetyssä kokouksessaan.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Valtioneuvoston kanslia

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 23
00023 Valtioneuvosto

Snellmaninkatu 1 A
Helsinki

29 516 001
35 829 516 001

916 022 165
+358 9 1602 2165

kirjaamo@vnk.fi

Tavoitteet ja tehtävät

Saamelaisten totuus- ja sovintokomission mandaatti määrittelee komission työn tavoitteet ja tehtävät.

Saamelaisten totuus- ja sovintokomissio on toiminnassaan itsenäinen ja riippumaton.

Saamelaiset ovat EU-alueen ainoa alkuperäiskansa. Saamelaisten asema alkuperäiskansana on turvattu perustuslaissa. Perustuslain 17 §:n 3 momentin mukaan saamelaisilla alkuperäiskansana on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan.

Mandaatin mukaisesti totuus- ja sovintoprosessin tarkoituksena on tunnistaa ja arvioida historiallista ja nykyistä syrjintää, mukaan lukien valtion sulauttamispolitiikkaa, sekä oikeuksien loukkauksia, selvittää miten nämä vaikuttavat saamelaisiin ja heidän yhteisöönsä nykyisessä tilanteessa ja ehdottaa, miten voitaisiin edistää yhteyttä saamelaisten ja Suomen valtion välillä sekä saamelaisten keskuudessa. Totuus- ja sovintoprosessin pyrkimyksenä on lisätä tietoisuutta saamelaisista Suomen alkuperäiskansana. Tarkoituksena on myös, että totuus- ja sovintoprosessin tuloksena Suomen valtio kantaa vastuuta ja yhdessä Saamelaiskäräjien, Kolttien kyläkokouksen ja muiden saamelaistoimijoiden kanssa vahvistaa saamelaisten oikeuksien toteutumista Suomessa.

Komission työn tavoitteena on koota saamelaisten kokemukset Suomen valtion ja eri viranomaisten toimista ja siitä, millaisia vaikutuksia ja seurauksia niillä on ollut ja edelleen on saamelaisille alkuperäiskansana ja sen jäsenille yksilöinä, ja tehdä tämä tieto näkyväksi.

Muodostamalla yhteisen käsityksen historiallisesta ja nykyisestä syrjinnästä, mukaan lukien sulauttamispolitiikka, sekä oikeuksien loukkauksista, komissio luo pohjan sovinnon rakentamiselle saamelaisten ja valtion välillä, rakenteelliselle muutokselle sekä luottamukseen perustuvalla vuorovaikutuksella, joka tukee saamelaisten mahdollisuuksia ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan, sisältäen perinteiset elinkeinot – joiden ytimessä on yhteys maahan ja veteen.

Komission on pyrittävä ottamaan työssään huomioon saamelaisten oikeuksien toteutumiseen vaikuttavat keskeiset muutostekijät, kuten ilmastonmuutos.

Komission työn tulee purkaa ja auttaa käsittelemään traumoja, joita saamelaiset niin kansana kuin yksilöinä kantavat ylisukupolvisesti. Psykososiaalinen tuki on olennainen osa Saamelaisten totuus- ja sovintoprosessin toteutumista. Henkistä ja psyykkistä tukea saamen kielillä ja kulttuuritaustan edellyttämällä tavalla tulee olla tarjolla koko prosessin ajan.

Ottaen huomioon, että saamelaiset ovat kansa neljässä maassa, ja että vastaavia totuus- ja sovintoprosesseja on käynnissä tai suunnitteilla Norjassa ja Ruotsissa, komission työssä on syytä huomioida pohjoismainen näkökulma ja rakentaa yhteyksiä muiden Pohjoismaiden prosesseihin.

Komission työn tavoitteena on myös vahvistaa saamelaisuuden ja saamelaiskulttuurin tuntemusta valtaväestön keskuudessa ja siten luoda edellytyksiä väestösuhteiden myönteiselle kehitykselle.

Komission tulee laatia työstään raportti, joka sisältää myös toimenpide-ehdotuksia. Raportti luovutetaan valtioneuvostolle, Saamelaiskäräjille ja Kolttien kyläkokoukselle 30.11.2023 mennessä. Mikäli komissio katsoo tarkoituksenmukaiseksi, se voi antaa työstään myös väliraportteja.

Saamelaisten totuus- ja sovintokomission kokoonpano

Komissiossa on viisi komissaaria. Mandaatin mukaisesti komissaareista kaksi on valittu valtioneuvoston esityksestä, kaksi Saamelaiskäräjien esityksestä ja yksi Kolttien kyläkokouksen esityksestä. Totuus- ja sovintokomission toimintaedellytysten puitteissa komissaareille mahdollistetaan yhdenvertaiset edellytykset osallistua täysipainoisesti komission työhön.

Jäsenet

Heikki J. Hyvärinen, väitöskirjatutkija, oikeustieteiden kandidaatti
 Irja Jefremoff, hallintotieteiden maisteri
 Kari Mäkinen, arkkipiispa emeritus, teologian tohtori
 Hannele Pokka, työelämäprofessori, oikeustieteen tohtori
 Miina Seurujärvi, filosofian maisteri

Sihteeristö

Komissio valitsee itselleen pääsihteerin ja mahdolliset muut sihteeristön jäsenet.

Seurantaryhmä

Valtioneuvoston kanslia asettaa seurantaryhmän totuus- ja sovintokomission tueksi. Seurantaryhmään kutsutaan edustajat Saamelaiskäräjiltä, Kolttien kyläkokoukselta, eduskunnassa edustettuina olevilta puolueilta, evankelis-luterilaiselta kirkolta ja ortodoksiselta kirkolta. Seurantaryhmän puheenjohtajana toimii pääministerin valtiosihteeri. Seurantaryhmä työskentelee siihen asti, kunnes totuus- ja sovintokomission työ päättyy.

Yleiset määräykset ja kustannukset

Komissio voi suunnata toimintaansa ja järjestäytyä parhaaksi katsomallaan tavalla ja perustaa esimerkiksi työryhmiä tai jaostoja täyttääkseen toimeksiantonsa ja sille asetetut tavoitteet.

Sovintoprosessin aineisto arkistoidaan Kansallisarkiston Saamelaisarkistoon.

Komission menot maksetaan momentilta 23.01.26 Saamelaisten totuus- ja sovintoprosessin edistäminen.

Vuoden 2019 talousarviossa ja vuoden 2021 III lisätalousarviossa momentille 23.01.26 on myönnetty määrärahoja yhteensä 2,3 miljoonaa euroa. Hallitus on tehnyt esityksen vuoden 2022 talousarvioon 0,460 miljoonan euron lisärahoituksesta, mikä edellyttää eduskunnan hyväksyntää. Valtion talousarvioissa myönnettyillä määrärahoilla katetaan komissioon ja sen sihteeristöön sekä esimerkiksi psykososiaaliseen tukeen liittyviä kuluja. Mikäli komission työn tarkoituksenmukainen järjestäminen tai prosessin eteneminen edellyttää valtion talousarvioissa myönnetyn määrärahan muutosta, voi komissio tehdä valtioneuvoston kanslialle perustellun lisämäärärahaesityksen.

Komissio hyväksyy oman sisäisen talousarvionsa, lukuun ottamatta psykososiaaliseen tukeen käytettävää määrärahaa.

Komission jäsenten ja sihteeristön matkakustannukset korvataan momentilta 23.01.26 valtion matkustussäännön mukaisesti.

Pääministeri

Sanna Marin

Erityisasiantuntija

Nina Brander

Liitteet	Saamelaisten totuus- ja sovintokomission mandaatti
Jakelu	Heikki J. Hyvärinen Irja Jefremoff Kari Mäkinen Hannele Pokka Miina Seurujärvi
Tiedoksi	Saamelaiskäräjät Kolttien kyläkokous Saamelaisarkisto PLM Puolustusministeriö YM Ympäristöministeriö OM Oikeusministeriö UM Ulkoministeriö VNK Valtioneuvoston kanslia TEM Työ- ja elinkeinoministeriö LVM Liikenne- ja viestintäministeriö STM Sosiaali- ja terveysministeriö VM Valtiovarainministeriö OKM Opetus- ja kulttuuriministeriö MMM Maa- ja metsätalousministeriö SM Sisäministeriö